SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 136/2018-42

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 26. apríla 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej, zo sudcu Miroslava Duriša a sudcu Ladislava Orosza (sudca spravodajca) o sťažnosti [redacted], [redacted], zastúpeného Advokátskou kanceláriou Mestická, Slovíková, s. r. o., Hviezdoslavova 6, Žilina, v mene ktorej koná advokátka JUDr. Zuzana Slovíková, ktorou namieta porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 15 D 460/2014 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 27 D 238/2012), za účasti Okresného súdu Žilina, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [redacted], na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 15 D 460/2014 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Žilina p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 15 D 460/2014 konal bez zbytočných prieťahov.

3. [redacted], p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré mu j e Okresný súd Žilina p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Žilina j e p o v i n n ý uhradiť [redacted], trovy konania v sume 570,06 € (slovom päťstosedemdesiat eur a šesť centov) na účet jeho právnej zástupkyne Advokátskej kancelárie Mestická, Slovíková, s. r. o., Hviezdoslavova 6, Žilina, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. júna 2017 doručená sťažnosť [redacted], [redacted] (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného Advokátskou kanceláriou Mestická, Slovíková, s. r. o., Hviezdoslavova 6, Žilina, v mene ktorej koná advokátka JUDr. Zuzana Slovíková, ktorou namieta porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 D 460/2014 [pôvodne vedenom pod sp. zn. 27 D 238/2012 (ďalej len „napadnuté konanie“)].

Zo sťažnosti a z príloh k nej priložených vyplýva, že okresný súd uznesením sp. zn. 27 D 238/2012 z 31. októbra 2012 začal podľa v tom čase platného a účinného § 175a ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) konanie *ex offo* v dedičskej veci po poručiteľke [redacted], rod. [redacted] (ďalej aj „poručiteľka“). Následne poveril podľa § 38 ods. 1 OSP na vykonanie potrebných úkonov vo veci prejednania dedičstva po poručiteľke a v prípade splnenia podmienok uvedených v § 175zca OSP aj na vydanie osvedčenia o dedičstve notárku [redacted] ako súdnu komisárku. Dňa 13. februára 2013 bolo notárskou kandidátkou na základe poverenia [redacted] vydané uznesenie sp. zn. 27 D 238/2012, Dnot 234/2012 (ďalej len „osvedčenie

o dedičstve“), ktorým bolo potvrdené nadobudnutie celého dedičstva uvedeného v súpise aktív a pasív jedinému dedičovi zo závetu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením sp. zn. 7 MCdo 7/2013 zo 17. júna 2014 (ďalej len „uznesenie zo 17. júna 2014“) zrušil osvedčenie o dedičstve a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. V označenom rozhodnutí zdôraznil, že v dedičskej veci po poručiteľke nebolo sporné, že poručiteľka nezanechala tzv. neopomenuteľných dedičov (§ 479 Občianskeho zákonníka) a do úvahy prichádzali len zákonní dedičia v tretej skupine (§ 475 ods. 1 Občianskeho zákonníka) a dedič zo závetu. Zákonná dedička v rámci dedičského konania písomne (opakovane) namietala, že nebolo s jej osobou ako s účastníkom dedičského konania vôbec konané, a súčasne spochybňovala pravosť dedičského titulu – závetu. Vzhľadom na túto skutočnosť vznikol medzi do úvahy prichádzajúcimi dedičmi spor o dedičské právo, keď jeden zo zákonných dedičov spochybnil zo skutkového hľadiska dedičský titul – závet. Sťažovateľ v tejto súvislosti vytýka, že notárka ako súdna komisárka sa nepokúsila uvedený spor o dedičské právo vyriešiť a nevydala ani uznesenie, ktorým by odkázala zákonnú dedičku, aby si uplatnila svoje právo na príslušnom súde. Keďže zákonná dedička spochybnila závet, bolo podľa sťažovateľa povinnosťou notárky ako súdnej komisárky postupovať v súlade s § 175k ods. 2 OSP a vydať uznesenie, ktorým by jej bola určená lehota na podanie žaloby o neplatnosť závetu na príslušnom súde. Keďže však notárka ako súdna komisárka nepostupovala v dedičskom konaní po poručiteľke v súlade s § 175k ods. 2 OSP, do úvahy prichádzajúci zákonní dedičia, medzi ktorými je aj sťažovateľ, sú naďalej účastníkmi dedičského konania.

Sťažovateľ v sťažnosti zdôrazňuje, že aj napriek uzneseniu najvyššieho súdu zo 17. júna 2014 a vráteniu veci na ďalšie konanie notárka nariadila v napadnutom konaní pojednávanie až na 21. apríl 2015, pričom

„... Odvtedy sa v dedičskom konaní nič priamo nekonalo a ani sa o ničom nerozhodlo. Čiže dva roky súd (OS ZA)/notár ako súdny komisár nekonal/nekoná.

... Dňa 23. 02. 2016 som podal ďalšiu sťažnosť na prieťahy.

... Dňa 11. apríla 2016 mi podpredsedníčka OS ZA odoslala písomnosť pod spisovou značkou 1 SprS/106/2016.

... Moja sťažnosť zo dňa 23. 02. 2016 bola uznaná za čiastočne opodstatnenú.

... S týmto celkom nesúhlasím, lebo sa domnievam, že bola opodstatnená úplne, keďže hoci, ako sa uvádza v písomnosti 1 SprS/106/2016, dňa 22. 03. 2016 bolo vydané uznesenie o nevylúčení notárky [redacted], čo samotné má svedčiť o prieťahoch, lebo námietky, ktoré požadovali jej vylúčenie, boli podané ešte dňa 21. 04. 2015, čiže len rozhodovanie o vylúčení/nevylúčení notárky trvalo súdu (OS ZA) jedenásť mesiacov.

... Na deň 25. 05. 2016 bolo nariadené pojednávanie vo veci návrhu na ustanovenie správcu dedičstva. (Účastníkom bolo doručené rozhodnutie, ktoré pre podanie môjho odvolania zatiaľ nenadobudlo právoplatnosť, až dňa 03. 04. 2017. Ide o neodkladné opatrenie podľa § 175e občianskeho súdneho poriadku a malo sa rozhodnúť bezodkladne.)

... Mali byť zabezpečené opatrenia na urýchlenie konania, avšak dodnes sa v danej veci nekoná.“.

K porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo podľa sťažovateľa tým, že okresný súd nielenže *„nerozhodol právoplatne o... pozostalosti, ale dokonca ani riadne nekonal/nekoná“. Sťažovateľ tiež namieta, že „... OS ZA nekonal vo veci vylúčenia [redacted] zo zastupovania [redacted], respektíve, pokiaľ konal a mňa ako podávateľa podnetu o jeho vybavení neinformoval, keďže ide o vec, ktorá sa bezprostredne dotýka mojich práv a záujmov, malo dôjsť k porušeniu práva garantovaného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, keďže k prerokovaniam tohto podnetu nedošlo. Keďže išlo a ide o vec, ktorá sa má pre nebezpečenstvo bezprostredne hroziacej ujmy prerokovať bezodkladne, aj prípadným neskorším konaním ohľadom tohto podnetu by sa už prieťahy, ku ktorým dochádza, neodstránili a aj nimi dochádza k porušeniu článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. Takisto uvedeným neprerokovaním podnetu k vylúčeniu [redacted] z vecí pozostalosti [redacted], rodenej [redacted] a tým, že [redacted] nebol z týchto konaní vylúčený došlo k porušeniu článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane práv a základných slobôd, keďže ku konaniu v tejto veci nedošlo bezodkladne. Aj prípadným dodatočným konaním o vylúčení [redacted] nebude možné nehovoriť o prieťahoch, ku ktorým už dochádza, a článok 6 ods. 1 Dohovoru je porušený aj týmito prieťahmi.*

... Tým, že OS ZA po úmrtí poručiteľky (07. 10. 2012) neustanovil bezodkladne aj bez podnetu správcu dedičstva a takisto bezodkladne nedal vypracovať znalecký posudok o stave pozostalosti, prípadne, že tak neurobil bezodkladne po tom, čo Najvyšší súd Slovenskej republiky zrušil uznesením 7 MCdo 7/2013 osvedčenie o dedičstve č. k. 27 D/238/2012-32, Dnot 234/2012, ktoré vydal notársky úrad [redacted], a vec vrátil Okresnému súdu v Žiline na ďalšie konanie, a že tak neurobil bezodkladne po podaní návrhu v zmysle § 175e OSP podaného dňa 14. 07. 2015 - každým označeným opomínaním potrebného konania došlo tiež k porušeniu článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a článku 6 ods. 1 Dohovoru, keďže opomínaním označených nevyhnutných krokov a neúmerne dlhým rozhodovaním o ustanovení správcu dedičstva po návrhu zo dňa 14. 07. 2015 došlo k nedôvodným prieťahom. K spravodlivému prerokovaniu opomínaním ustanovenia správcu dedičstva z iniciatívy OS ZA a napokon uznesením o návrhu zo dňa 14. 07. 2015 tiež nedošlo, čo zakladá porušenie článku 6 ods. 1 Dohovoru.“.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie o nej rozhodol nálezom tak, že vysloví porušenie základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v napadnutom konaní, okresnému súdu prikáže v napadnutom konaní konať bez zbytočných prieťahov a prizná mu primerané finančné zadosťučinenie v sume 14 592 €, ako aj úhradu trov konania v sume 750,19 €.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľ odôvodňuje existenciou ekonomickej ujmy, ktorú vyčísľuje sumou 7 296 €, a existenciou morálnej a psychickej ujmy, a to s prihliadnutím na *„závažnosť jej následkov, ktoré mi ako poškodenému vznikli vo všetkých oblastiach môjho súkromného života“*.

Pred predbežným prerokovaním veci sa po predchádzajúcej výzve ústavného súdu k sťažnosti vyjadrila podpredsedníčka okresného súdu, ktorá v prípise sp. zn. 1 SprS/436/2017 z 26. septembra 2017 okrem iného uviedla:

„zákonný sudca v právnej veci vedenej pod sp. zn. 15 D/460/2014 (pôvodne vedenej ako 27 D/238/2012) s poukazom na opísaný priebeh dedičského konania vo vyššie

označenej veci uviedol, že v predmetnej právnej veci súd priebežne koná, pričom procesný postup súdu a frekvencia jednotlivých procesných úkonov bola ovplyvnená množstvom podaní a sťažností zo strany dedičov, z dôvodov ktorých bol spis opakovane predkladaný notárovi a následne okresnému súdu a z toho vyplývajúca potreba vyjadrovať sa k jednotlivým podaniam. Zákonný sudca v predmetnej právnej veci súčasne poukázal na zaťaženosť v súdnom oddelení 27D spojenú so zvýšeným nápadom nových vecí a množstvom nevybavených starších reštančných vecí s dôsledkom zvýšenej zaťaženosti konajúceho sudcu, vyššieho súdneho úradníka, tajomníčky a asistentky v senáte.“

Súčasťou prípisu podpredsedníčky okresného súdu bolo aj vyjadrenie zákonnej sudkyne, ktorá vo svojom stanovisku z 25. septembra 2017 po chronologickom prehľade procesných úkonov vykonaných v napadnutom konaní zdôraznila, že vo veci sa priebežne koná, pričom *„vo veci bolo zároveň podaných množstvo podaní a aj sťažností zo strany dedičov, ktoré mali za následok, že spis bol opakovane predkladaný notárke a naspäť okresnému súdu a bolo potrebné sa vyjadrovať k podaniam a zároveň poukazujem pri dlhšej lehote pri vybavovaní jednotlivých podaní a návrhov na celkovú zaťaženosť v súdnom oddelení 27D, na ktorú dlhodobo poukazujem a ktorá spočíva vo zvýšenom nápade nových vecí, množstva nevybavených vecí a reštančných vecí, ako vyplýva z mesačných výkazov, a toto má za dôsledok zvýšenú zaťaženosť tak sudkyne ako aj VSÚ, tajomníčky a asistentky v senáte, na ktoré dlhodobo poukazujem“*.

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením sp. zn. IV. ÚS 136/2018 zo 14. februára 2018 ju prijal v celom rozsahu na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval predsedu okresného súdu, aby prípadne doplnil predchádzajúce vyjadrenie k sťažnosti a zároveň oznámil, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predseda okresného súdu v prípise sp. zn. 1 SprS/436/2017 z 23. marca 2018 oznámil, že súhlasí s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania.

Následne ústavný súd vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľa, aby sa vyjadrila, či trvá na konaní ústneho pojednávania, a zároveň jej zaslal vyjadrenia podpredsedníčky okresného súdu sp. zn. *1 SprS/436/2017 z 26. septembra 2017 a predsedu okresného súdu z 23. marca 2018* na vedomie a prípadné zaujatie stanoviska.

Právna zástupkyňa sťažovateľa v podaní doručenom ústavnému súdu 10. apríla 2018 oznámila, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania a pripojila stanovisko sťažovateľa, v ktorom sa predovšetkým uvádza, že posledná písomnosť mu bola zo strany okresného súdu doručená 3. apríla 2017, pričom išlo o uznesenie o ustanovení správcu dedičstva, o ktorom okresný súd rozhodoval 21 mesiacov. Sťažovateľ ďalej vo svojom stanovisku zdôraznil, že argumentáciu o veľkej pracovnej zaťaženosti sudcov okresného súdu nemožno považovať za relevantnú vo vzťahu k posúdeniu existencie zbytočných prieťahov v napadnutom konaní. V neposlednom rade poukázal aj na neefektívnu činnosť okresného súdu pri zisťovaní adresy účastníka konania pre účely riadneho doručovania písomností.

Vzhľadom na oznámenia právneho zástupcu sťažovateľa a predsedu okresného súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Zo spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie vedené okresným súdom vo veci prejednania dedičstva po nebohej [redacted], ktorá zomrela 7. októbra 2012, ústavný súd zistil nasledujúci prehľad procesných úkonov:

1. Okresný súd uznesením č. k. 27 D 238/2012-3 z 31. októbra 2012 podľa § 175a ods. 2 OSP začal konanie v dedičskej veci po poručiteľke, pričom zároveň 31. októbra 2012 v súlade s § 38 ods. 1 OSP vydal aj poverenie pre notárku [redacted].

2. Dňa 29. novembra 2012 notárka spísala zápisnicu o predbežnom vyšetrení a zároveň urobila výzvy na Dexia banku, Všeobecnú úverovú banku v Žiline, Katastrálny úrad Žilina a obchodnú spoločnosť MGM s. r. o.

3. Dňa 5. februára 2013 bol nariadený termín pojednávania na 13. február 2013, na ktorom bolo vydané osvedčenie o dedičstve č. k. 27 D 238/2012-32 (ďalej len „osvedčenie o dedičstve“), ktorým bol ako jediný dedič ustanovený [redacted] (uznesenie nadobudlo právoplatnosť 13. februára 2013).

4. Okresnému súdu bola 15. februára 2013 doručená sťažnosť [redacted], ktorou namietala, že bola pozbavená možnosti zúčastniť sa predmetného dedičského konania a 19. februára 2013 doručená žiadosť [redacted] o nahliadnutie do súdneho spisu.

5. Dňa 1. marca 2013 okresný súd vyzval právneho zástupcu [redacted], aby predložil splnomocnenie na zastupovanie zákonných dedičov po poručiteľke. Zároveň bolo do spisu predložené splnomocnenie, podľa ktorého [redacted], rod. [redacted], splnomocnila [redacted] na zastupovanie v napadnutom konaní a [redacted] následne splnomocnil na zastupovanie advokáta [redacted].

6. Právny zástupca [redacted] doručil okresnému súdu 5. marca 2013 žiadosť o doručenie osvedčenia o dedičstve a opätovne predložil splnomocnenie na zastupovanie v napadnutom konaní.

7. Okresný súd informoval [redacted] 3. mája 2013 o tom, že [redacted] nebola účastníčkou dedičského konania, a zároveň ho poučil, že rovnopis osvedčenia o dedičstve bude doručený až po zaplatení súdneho poplatku.

8. Okresnému súdu boli 16. apríla 2013 a 3. mája 2013 doručené žiadosti Okresnej prokuratúry Žilina na predloženie spisu. Generálna prokuratúra Slovenskej republiky okresný súd informovala o tom, že 8. júla 2013 podala proti osvedčeniu o dedičstve z 13. februára 2013 mimoriadne dovolanie, pričom spis bol zaslaný najvyššiemu súdu.

9. Najvyšší súd doručil 18. júla 2014 svojej uznesenie sp. zn. 7 MCdo 7/2013 zo 17. júna 2014, ktorým zrušil osvedčenie o dedičstve z 13. februára 2013 a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

10. Dňa 5. augusta 2014 bol spis vrátený súdnemu komisárovi na ďalšie konanie a zároveň bolo okresnému súdu doručené podanie sťažovateľa vo veci mimoriadneho dovolania a spis bol opätovne predložený vyššiemu súdnemu úradníkovi na právne posúdenie.

11. Podľa opatrenia predsedu súdu sp. zn. 1 SprR/1054/14 z 18. augusta 2014 bola vec zapísaná do registra pod novou sp. zn. 15 D 460/2014 a bola pridelená zákonnej sudkyni [redacted].

12. Dňa 9. septembra 2014 okresný súd vydal poverenie pre notárku [redacted], ktorej bol spis predložený 14. októbra 2014.

13. Sťažovateľ zaslal 15. decembra 2014 notárke [redacted] podanie, v ktorom upozorňoval na pozbavenie možnosti byť účastníkom dedičského konania.

14. Dňa 9. januára 2015 sťažovateľ doručil okresnému súdu sťažnosť, ktorá bola predsedom okresného súdu 6. februára 2015 doručená notárke [redacted] na vyjadrenie. Notárka [redacted] svoje stanovisko k sťažnosti doručila okresnému súdu 11. februára 2015.

15. Podľa úradného záznamu z 10. februára 2015 bolo zistené, že zákonná dedička [redacted] zomrela.

16. Dňa 16. februára 2015 bolo okresnému súdu doručené oznámenie o prevzatí právneho zastúpenia a 24. februára 2015 boli okresnému súdu predložené ďalšie dokumenty.

17. Dňa 6. marca 2015 bolo nariadené pojednávanie na 7. apríl 2015, ktoré bolo z interných dôvodov kancelárie notárky [redacted] zrušené.

18. Dňa 31. marca 2015 podali [redacted] a [redacted] proti notárke [redacted] námietky zaujatosti v súlade s § 15 a) ods. 1 OSP.

19. Na pojednávaní, ktoré sa na Notárskom úrade notárky [redacted] uskutočnilo 21. apríla 2015, bola vznesená námietka absolútnej neplatnosti závetu, pričom zákonným dedičom a závetnému dedičovi bolo zároveň oznámené podanie námietky

zaujatosti proti [redacted], na základe čoho bolo pojednávanie odročené na neurčito.

20. Dňa 23. júna 2015 notárka [redacted] vyzvala sťažovateľa na predloženie žaloby vo veci určenia absolútnej neplatnosti závetu.

21. Sťažovateľ reagoval na výzvu súdnej komisárky 1. júla 2015 a zároveň predložil žalobu vo veci neplatnosti závetu (vec vedená okresným súdom pod sp. zn. 14 C 100/2013) podanú 27. marca 2013, na základe ktorej mal okresný súd ako predbežnú otázku skúmať platnosť závetu poručiteľky. Zároveň mu bolo predložené aj uznesenie okresného súdu sp. zn. 14 C 100/2013 z 26. augusta 2014, ktorým bolo konanie prerušené do právoplatného skončenia napadnutého konania vedeného okresným súdom vo veci prejednania dedičstva po poručiteľke.

22. Dňa 7. júla 2015 podal sťažovateľ sťažnosť na pretrvávajúce prieťahy, na ktorú okresný súd reagoval vyjadrením sp. zn. 1 SprS/310/2015 z 19. augusta 2015.

23. Dňa 14. júla 2015 súdna komisárka predložila spis okresnému súdu na rozhodnutie o podanej námietke zaujatosti. Dňa 15. júla 2015 bol Notárskemu úradu [redacted] podaný návrh na ustanovenie správcu dedičstva podľa § 175e OSP.

24. Dňa 26. augusta 2015 bol spis opätovne predložený notárke [redacted], aby sa vyjadrila k sťažnosti sp. zn. 1 SprS/310/2015. Na výzvu reagovala notárka [redacted] podaním z 8. septembra 2015, v ktorom oznámila, že sa k sťažnosti nebude vzhľadom na podanú námietku zaujatosti vyjadrovať. Dňa 22. septembra 2015 bol advokátom [redacted] doplnený návrh na konanie podľa § 175e OSP.

25. Dňa 22. marca 2016 okresný súd vydal uznesenie č. k. 15 D 460/2014-195, ktorým notárka [redacted] nebola vylúčená z úkonov súdneho komisára a 23. marca 2016 nariadil termín pojednávania na 25. máj 2016.

26. Dňa 25. mája 2016 boli na pojednávaní vypočuté strany konania k návrhu na stanovenie správcu a 15. júna 2016 bola podaná žiadosť na pripojenie vyšetrovacieho spisu, ktorý bol doručený 23. júna 2016.

27. Okresnému súdu bolo 9. septembra 2016 doručené vyjadrenie účastníka konania aj s predloženými listinnými dôkazmi. Účastník konania 14. septembra 2016 oznámil, že netrvá na ustanovení správcu.

28. Sťažovateľ predložil 9. septembra 2016 žiadosť o vylúčenie [redacted] ako občianskeho zástupcu z napadnutého konania.

29. Zaslaný vyšetrovací spis bol súčasne s celým spisovým materiálom predložený okresnému súdu 4. októbra 2016.

30. Dňa 14. marca 2017 okresný súd vydal uznesenie, ktorým bol návrh na ustanovenie správcu dedičstva zamietnutý. Na účely doručovania označeného uznesenia okresný súd výzvou z 12. júla 2017 zisťoval prostredníctvom Okresného súdu Praha 5 adresu účastníka konania. Keďže zisťovanie adresy účastníka konania bolo neúspešné, okresný súd doručil označené uznesenie postupom v súlade s § 106 ods. 3 Civilného sporového poriadku. Po nadobudnutí právoplatnosti uznesenia, ktorým bol návrh na ustanovenie správcu dedičstva zamietnutý (20. marca 2018), okresný súd postúpil spis 21. marca 2018 notárke.

III.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach, ktorými sťažovatelia namietajú porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z čl. 12 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok, ktorý určuje, že súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prieťahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania účastníkov konania a iných osôb (obdobne § 6 a § 100 ods. 1 OSP účinného do 30. júna 2016).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľa.

1. Predmetom konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 15 D 460/2014 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 27 D 238/2012) je prerokovanie dedičstva po poručiteľke, ktoré tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Výklad a používanie právnej úpravy v dedičských veciach sú stabilizované v rozsiahlej judikatúre všeobecných súdov, kde je upravená aj metodika ich postupu (obdobne IV. ÚS 3/05, III. ÚS 170/2010), a preto spravidla nemožno takéto veci považovať z právneho hľadiska za zložité. Ústavný súd zo súvisiaceho spisu nezistil žiadnu zásadnú okolnosť, ktorá by mohla odôvodňovať prípadný záver o skutkovej a právnej zložitosti veci sťažovateľa. Ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že ani okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti neospravedlňoval doterajšiu dĺžku napadnutého konania jeho právnou či faktickou zložitosťou.

2. Pri hodnotení doterajšieho priebehu napadnutého konania z hľadiska ďalšieho štandardne uplatňovaného kritéria, teda správania sťažovateľa ako účastníka tohto konania, ústavný súd nezistil žiadnu významnejšiu okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v napadnutom konaní vedenom okresným súdom k zbytočným prieťahom. Vo vzťahu k procesným úkonom, ktoré sťažovateľ uplatnil v priebehu napadnutého konania, ústavný súd v zhode so svojou doterajšou judikatúrou konštatuje, že uplatnenie procesných úkonov, na ktoré má sťažovateľ právo, mu nemôžu byť pripísané na ťarchu.

3. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným prieťahom v označenom dedičskom konaní, bol postup samotného okresného súdu vrátane postupu notárky ako súdnej komisárky v konaní o dedičstve, keďže jej úkony sa podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu považujú za úkony súdu, ktorými možno spôsobiť zbytočné prieťahy v konaní (III. ÚS 47/00, IV. ÚS 74/02, IV. ÚS 3/05). Ústavný súd pri preskúmavaní napadnutého konania vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej nielen nečinnosť, ale aj neefektívna (nesústredená) činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (napr. IV. ÚS 22/02, III. ÚS 103/09).

Vychádzajúc z odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu zo 17. júna 2014, ktorým bolo zrušené osvedčenie o dedičstve z 13. februára 2013 a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie, ústavný súd konštatuje, že dovtedajší postup okresného súdu bol neefektívny, keďže notárka ako súdna komisárka zanedbala svoju povinnosť vyriešiť spor o dedičské právo, ktorý v napadnutom konaní medzi zákonným dedičom a závetným dedičom vznikol. Zo zrušujúceho uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že dedičské konanie nebolo ukončené ani vo vzťahu k ustáleniu okruhu dedičov a osvedčenie o dedičstve bolo vydané predčasne. Povinnosťou notárky ako súdnej komisárky bolo postupovať v súlade s § 175k ods. 2 OSP a vydať uznesenie, ktorým by zákonnej dedičke určila lehotu na podanie žaloby o neplatnosť závetu na príslušnom súde. Týmto neefektívnym postupom pričítateľným okresnému súdu došlo v konečnom dôsledku k výraznejšiemu predĺženiu napadnutého konania.

Podpredsedníčka okresného súdu a rovnako zákonná sudkyňa vo svojich stanoviskách zdôrazňovali, že na celkovú dĺžku napadnutého konania mali vplyv aj podania, ktorými účastníci napadnutého konania využívali svoje práva vyplývajúce im z procesno-právnych kódexov (napr. podanie námietky zaujatosti vo veci konajúcej notárky). V tejto súvislosti ústavný súd v zhode so svojou doterajšou judikatúrou konštatuje, že využitie možností daných účastníkom konania procesnými predpismi na uplatňovanie a presadzovanie ich práv v konaní spôsobuje síce predĺženie priebehu konania, nemožno ich však kvalifikovať ako postup, dôsledkom ktorého sú zbytočné prieťahy (napr. I. ÚS 31/01, II. ÚS 727/2014). Na druhej strane účastník konania musí počítať s tým, že z dôvodu uplatnenia svojich procesných práv objektívne dôjde k predĺženiu konania, keďže príslušný súd sa musí s procesnými úkonmi všetkých účastníkov vysporiadať a spravidla o nich aj rozhodnúť, čo nemožno pripisovať mechanicky na ťarchu príslušného všeobecného súdu.

Aplikujúc uvedené právne východiská na vec sťažovateľa, ústavný súd zdôrazňuje, že nemôže prehliadať celkovú dobu, ktorú okresný súd objektívne potreboval k rozhodnutiu o podaniach sťažovateľa. Napriek tomu ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie okresného súdu o námietke zaujatosti podanej sťažovateľom proti súdnej komisárke bolo neprimerane dlhé (od jej podania 31. marca 2015 až do rozhodnutia o nej 22. marca 2016 uplynul takmer celý rok, pozn.). Za rovnako neprimeraný možno podľa názoru ústavného súdu označiť aj čas rozhodovania okresného súdu o návrhu na ustanovenie správcu dedičstva podľa § 175e OSP, ktorý bol podaný 15. júla 2015, avšak rozhodnuté o ňom bolo až 14. marca 2017. Neprimerane dlho trvalo podľa ústavného súdu aj doručovanie uznesenia okresného súdu zo 14. marca 2017 účastníkom konania, resp. jeho doručovanie podľa § 106 ods. 3 Civilného sporového poriadku (v dôsledku toho uznesenie okresného súdu zo 14. marca 2017 nadobudlo právoplatnosť až 20. marca 2018, pozn.).

Z prehľadu procesných úkonov vykonaných v napadnutom konaní ústavný súd rovnako identifikoval aj kratšie obdobia absolútnej nečinnosti, a to od pridelenia veci notárke ako súdnej komisárke 14. októbra 2014 až do nariadenia pojednávania vo veci na 7. apríl 2015; od septembra 2015, keď bol advokátom [redacted] doplnený návrh

na konanie podľa § 175e OSP až do marca 2016, keď bol nariadený termín pojednávania na okresnom súde na 25. máj 2016. Obdobie neodôvodnenej nečinnosti v trvaní 5 mesiacov ústavný súd identifikoval v napadnutom konaní aj od októbra 2016, keď bol spis predložený okresnému súdu do marca 2017, keď okresný súd vydal uznesenie vo veci návrhu na ustanovenie správcu dedičstva.

Na základe uvedených skutočností ústavný súd konštatuje, že v dôsledku neefektívneho postupu a neodôvodnenej nečinnosti okresného súdu vo veci sťažovateľa došlo k zbytočným prieťahom v napadnutom konaní, a tým aj k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu).

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu ešte právoplatne skončené, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 15 D 460/2014 konal bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

IV.

Keďže ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy bolo porušené, zaoberal sa aj jeho žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Sťažovateľ žiadal o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 14 592 €, ktorú odôvodňoval existenciou ekonomickej ujmy, ktorú vyčíslil sumou 7 296 € a existenciou morálnej a psychickej ujmy, ktorá mu bola neprimerane dlhým konaním spôsobená.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Prihliadajúc na konkrétne okolnosti posudzovanej veci a akcentujúc skutočnosť, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia nie je prípadná náhrada škody (napr. III. ÚS 17/02), zohľadňujúc pritom najmä správanie sťažovateľa ako účastníka konania, procesné úkony účastníkov konania a intenzitu zistených pochybení, ako aj význam veci pre sťažovateľa, ústavný súd rozhodol, že vo veci sťažovateľa bude primerané priznanie finančného zadosťučinenia v sume 1 000 € (bod 3 výroku tohto nálezu).

Ústavný súd napokon podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s právnym zastupovaním Advokátskou kanceláriou Mestická, Slovíková, s. r. o., Hviezdoslavova 6, Žilina. Sťažovateľ si podľa petitu sťažnosti uplatnil nárok na úhradu trov konania v sume 750,19 €.

Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľovi vznikli trovy konania z dôvodu jeho právneho zastúpenia Advokátskou kanceláriou Mestická, Slovíková, s. r. o., za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a spísanie sťažnosti) uskutočnené v roku 2017 a jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2018 (vyjadrenie z 10. apríla 2018). Základná sadzba odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2017 bola 147,33 € a hodnota režijného paušálu 8,84 €. Základná sadzba odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2018 bol 153,50 € a hodnota režijného paušálu 9,21 €. Trovy konania tak predstavujú sumu 475,05 €. Keďže advokátska kancelária, ktorá sťažovateľa v konaní pred ústavným súdom zastupuje, je platcom dane z pridanej hodnoty, po pripočítaní 20 % z celkovej sumy konečné trovy konania predstavujú sumu 570,06 €.

Okresný súd je povinný zaplatiť trovy konania na účet právnej zástupkyne sťažovateľa Advokátska kancelária Mestická, Slovíková, s. r. o., Hviezdoslavova 6, Žilina [§ 31a ods. 1 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP (bod 4 výroku nálezu)].

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. apríla 2018